

Naturen i Ydre

Naturen i Ydre är rik och omväxlande. Landskapet är kupe-
rat och höglänt. När inlandsisen smälte undan låg stora delar
av Östergötland under vatten, men Ydrebygden låg över hav-
sytan. Berggrunden består av urberg och på den finns morän
och grusavlagringar från inlandsisen.

Dalgångarna har formats av inlandsis och vatten som bear-
betat sprickor i berggrunden. I bygden finns rikligt med sjöar
och vattendrag. De största sjöarna är Sommen och Östra
Lägern och här häckar bland annat storlom och fiskguse.
Fina vattendrag är till exempel Bulsjöån och Silverån.
Förekomsten av röding, öring och den sällsynta flodpärl-
musslan vittnar om den goda vattenkvalitén. Det storslagna
landskapet domineras av vidsträckt barrskogar med höjder
som erbjuder fina vyer. I branter och sluttningar är lövträds-
inslaget påtagligt.

Fältgentiana

Gullriva

Aurorafjäril

I dalgångar och på krönlägen finns odlingsbygder med gamla
anor. Tack vare att jordbruket på många ställen fortfarande
bedrivs småskaligt finns här ett rikt växt- och djurliv, typiskt
för markerna i det gamla bondesamhället. I ängar och hagar
kan man bland många andra arter träffa på aurorafjäril, gull-
viva och den allt mer sällsynta fältgentiana.

Dubbelgården Smedstorp, med gårdstruktur från tidigt
1700-tal, är ett exempel på en gård med mycket höga natur-
och kulturvärden. Kring bebyggelsen finns småkuperade
betesmarker med många odlingsrosen och stengårdsgårdar.
Sjätte generation bor och brukar gården.

Det finns ett tiotal naturreservat i Ydre kommun, där man
som besökare ges möjlighet att upptäcka kommunens rika
natur. De mest besöksvärda reservaten beskrivs i denna folder.

Nature Reserves in Ydre

The landscape of Ydre is rich and varied. There are high hills,
deep forests, an abundance of lakes and, in the valleys, farmlands
cultivated for centuries. There are about ten nature reserves
within the bounds of Ydre municipality. Those most worth a
visit are described in this folder. Torpön, Vassviksberget, Sjövik
and Korphälorna are wooded areas of near-virgin forest. Rocks
Mosse is one of the most valuable bog complexes in Östergöt-
land. Herbergshult is an old pasture carrying a rich flora under
the scattered oaks. These habitats are full of birds, including
capercaillies and several species of woodpecker and owl. The
botanist will spot rare flowers, mosses, fungi and lichens.

At the entrance to all the reserves there are parking areas, pic-
nic tables and information boards. There are nature trails at
Torpön, Sjövik, Korphälorna, Herbergshult and Vassviks-
berget. With the exception of Torpön, which is managed by
Ydre municipality, all the nature reserves are run by
Länsstyrelsen (the County administration).

Naturschutzgebiete in Ydre

Die Natur in Ydre ist abwechslungsreich und vielfältig. Hier
gibt es grosse Wälder, viele Seen und in den Tälern Anbauge-
biete aus alter Zeit. In der Gemeinde Ydre gibt es etwa zehn
Naturschutzgebiete. Die interessantesten sind in dieser
Broschüre beschrieben. Torpön, Vassviksberget, Sjövik und
Korphälorna sind Waldgebiete mit altem Wald und wenig
menschlichen Eingriffen. In Rocks mosse gibt es eine der bes-
ten Sumpflandschaften in Östergötland. Herbergshult ist ein
Eichengeholz mit einer schönen Flora. Das Vogelleben in den
Naturschutzgebieten ist vielfältig mit vielen Spechten, Eulen
und Auerhähnen. Hier gibt es auch viele seltene Blumen,
Moose, Pilze und Flechten. Bei den Naturschutzgebieten gibt es
Parkplätze, Rasplätze und mehr Information. Bei Torpön,
Sjövik, Korphälorna, Herbergshult und Vassviksberget finden
Sie Wanderwege von unterschiedlicher Länge. Die Natur-
schutzgebiete werden von der Landesverwaltung Östergötland
verwaltet. Das Naturschutzgebiet Torpön wird von der
Gemeinde Ydre verwaltet.

YDRE KOMMUN
570 60 Österbymo
Tel: 0381-66 12 00

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND
581 86 Linköping
Tel: 013-19 60 00

Naturreservat avsätts för att bevara och värda områden med värdefull
natur och för att trygga tillgången på mark för friluftsliv. Särskilda före-
skrifter finns anslagna vid reservaten – var mån om att följa dem.
Förvaltning, vård och information bekostas huvudsakligen med statsbi-
drag som förmedlas av Naturvårdsverket. Torpöns naturreservat förvaltas
av Ydre kommun, övriga av Länsstyrelsen Östergötland.

Framsidesfoto: Utskikten vid Holkäsa.

Produktion: Länsstyrelsen Östergötland och Ydre kommun 1999.

Text och idé: Lars Gezelius och Dan Nilsson.

Foto och layout: Qwaek text & bild. Illustrationer: Bobo Hermanson.

Tryck: AB Danagårds Grafiska. Uppplaga: 20 000 ex.

Naturreservat i Ydre

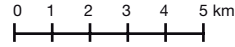
Torpön • Sjövik • Rocks mosse
Korphälorna • Herbergshult • Vassviksberget

Länsstyrelsen
Ydre kommun

NATURRESERVAT I
YDRE KOMMUN

Ekhagen vid Herbergshult.

Herbergshult

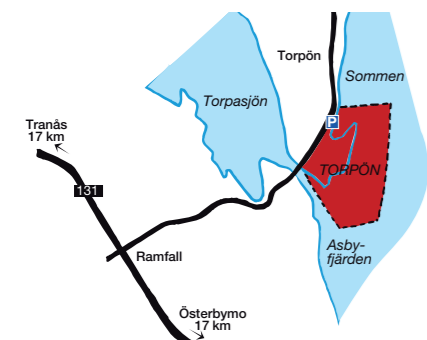
Vid Herbergshult finns en ca 9 hektar stor, vacker ekhage i anslutning till sjön Östersjön. Bland de många ekarna finns några riktiga bjässar med breda kronor. De skrovliga och murkna stammarna erbjuder en mängd lavar och insekter möjlighet att överleva. På grund av bristen på gamla och grova träd i vår omgivning har flera av de här arterna numera blivit mycket sällsynta.

Förutom ekarna finns också flera andra lövträd i området, bland annat asp, björk, lind och ask. Här frodas också buskar som hassel, olvon, benved, tibast och brakved. Mycket tack vare rikedomerna på lövträd och de bitvis täta buskagen gör att även fågellivet är rikt. Här kan man till exempel regelbundet se och höra fyra hackspettsarter; större hackspett, spillkråka, gröngöling och den allt sällsyntare mindre hackspetten.

Området vid Herbergshult har tidigare, under flera århundraden, brukats som slåtterängar. Här bärgades årligen hö, som sedan användes som vinterfoder åt betesdjuren. När området inte längre behövdes för höproduktion användes det istället som betesmark. Resultatet av betes- och slåtterhävden blev en artrik flora, typisk för skogsbygdens odlingslandskap. Redan i mitten av 1930-talet togs

Torpön

Reservatet ligger på sydduden av Torpön. Landområdet är ca 19 hektar och lätt kuperat. Här dominerar hållmarkstallskogen med en grågrön matta av renlavar, hus- och väggmossa. På de magra markerna växer också ljung, lingon, blåbär och örnbräken. Utmed sjön finns blåtätel, pors och ängsvädd. I södra delen av reservatet är skogsmarken mer bördig och här är lövinslaget mer framträdande med bland annat hassel och lönn.

dock djuren bort och den hävdgynnade floran hade ingen möjlighet att klara konkurrensen från tex högvuxna gräs. Tack vare att ekhagen kontinuerligt röjts på uppväxande sly har dock området inte vuxit igen med skog. Nyligen har dessutom betesdriften återupptagits.

Floran i ekhagen är mycket rik. Här finns dels arter som trivs i den mer skuggiga miljö som rådde under den period som betesdjuren var borta från området. Dessutom håller nu växter som är knutna till öppna, betade ängs- och hagmarker åter på att etablera sig i området. Exempel på blommor som finns vid Herbergshult är vårärt, blåsippan, gullviva, ormbär, nattviol, trolldruva och brunört.

Förr i tiden betades skogarna av tamboskap. Växter som var vanliga under den epoken är till exempel vårbrodd, gökärt, stor blåkllocka, blodrot och ängsvädd.

Ett antal mindre öar i Sommen ingår i reservatet. Här häckar fiskmå, drillsnäppa och ibland fiskgjuse och storlom. Du kan även stöta på tjäder och orre. Mindre korsnäbb, nötskrika, tofsmes och svartmes är vanliga. Under 1800-talet hade kolningen stor betydelse i Sommenbygden och främst användes kolet inom järnhanteringen vid Boxholms bruk. Torpöns hembygdsförening har iordningställt såväl kolmila som kolarkoja, på den ursprungliga platsen. Marken ägs av Ydre kommun.

Du når reservatet genom att ta av mot Torpön vid Ramfall. Vid P-platsen finns soptunna, badplats, rastbod och vid kolarplatsen, informationstavlor om kolframställningen. Intill platsen finns TC. Två anlagda naturstigar finns i området, en kortare som är ca 400 m och en längre på ca 1 200 m.

Vårärt Nattviol Tibast

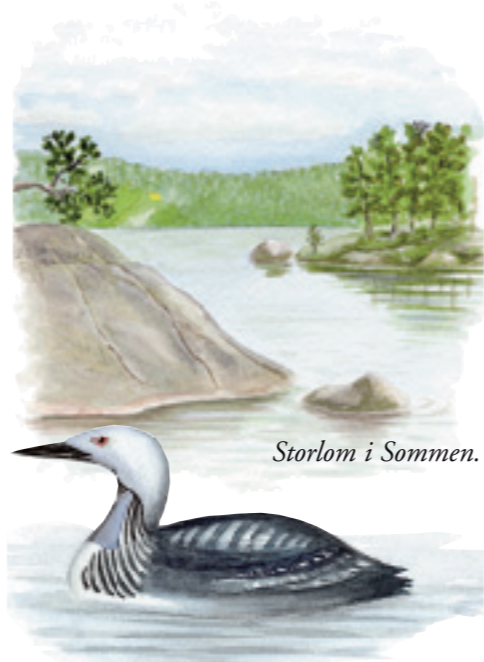
Vassviksberget

Det 6 hektar stora reservatet vid Vassviksberget ligger i en västbrant ner mot Norra Vifjärden i sjön Sommen. Berget höjer sig ca 60 meter över vattnet och härifrån har man en vidsträckt utsikt över Sommen och den omgivande bygden.

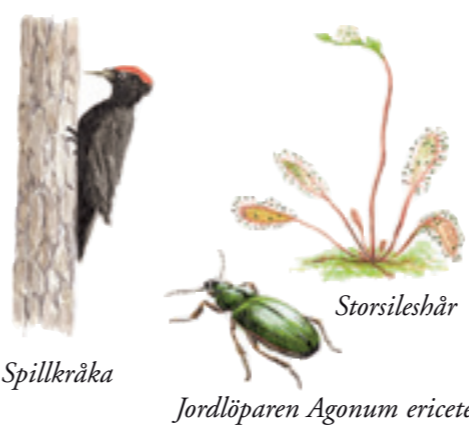
Skogen präglas främst av grova, vindpinade tallar som växer på det tunna jordtäcket som finns på berget. Vissa av träden är mer än 300 år gamla. Förutom tallarna finns här också gran, björk och asp samt enstaka ekar och bokar. Målet med skötseln av reservatet är att bevara skogen i dess naturliga tillstånd.

Naturreservaten vid Vassviksberget och Herbergshult nås enklast från väg 134, mellan Kisa och Österbymo. Knappt 10 km från Österbymo finns skyltar som visar vägen in till reservaten. Vid Herbergshult går det att köra ända fram till reservatet, medan man får gå drygt 500 meter längs en bit av "Östgötaleden" innan man når Vassviksberget.

Vid reservaten finns rastbord där man kan äta upp sin medhavda matsäck. Vid Herbergshult finns också en grillplats nere vid sjön. Båda reservaten ägs av Assi Domän AB.

Storlom i Sommen.

Spillkråka

Jordlöparen Agonum ericete

Storsilesår

Rocks mosse

Rocks mosse är en av länets finaste myrområden. Mossen är till stor del beväxning med tallar. Den södra delen är påverkad av grundvattnet och kallas för kärr. Växtligheten på mossen är särpräglad och karaktärsarter är bland annat skvattram, tranbär, hjortron och storsilesår. I kärret är floran rikare och här kan Du finna kärrspira, slåtterblomma och myggblomster. Insektslivet på myren är rikt med trollsländor och fjärilar som tex svavelgul höfjäril, blåvingar och pärlemorfjärilar.

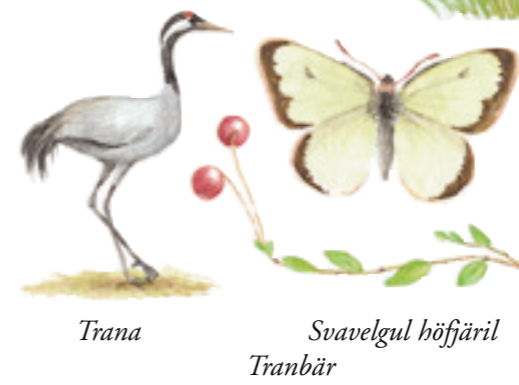
Här är Du i fågelrika marker och man kan träffa på trana, orre och järpe. I skogarna runt

Korphälorna

Naturreservatet vid Korphälorna, nära byn Svinhult, är drygt 100 hektar stort. Området består till stor del av gammal skog som bara marginellt är påverkad av mänskliga ingrepp. Reservatets namn kommer från den lokala benämningen på den mycket säregna sprickbildning som löper i öst-västlig riktning i södra delen av området. I sprickdalen rinner en liten bäck, och i den fuktiga och skuggiga miljön finns en fantastisk rikedom på mossor och lavar.

Terrängen är starkt kuperad och den drygt 3 km långa leden som anlagts är bitvis jobbig att vandra. Längs leden, som bland annat passerar "Korphälorna", finns dock mycket att upptäcka. Mosstäcket är tjockt på de många stenblock och döda trädstammar som finns i skogen. Granarna är bitvis draperade av skägglavar och här och var ser man spår och spillning efter skogens konung, älgen. På håll-

Jagande lärkfalk vid Rocks mosse en sommarkväll.

Trana

Svavelgul höfjäril
Tranbär

myren finns också spillkråka, gröngöling, mindre hackspett, lärkfalk, sparvuggla och stjärtmes.

Söder om myren finns en trolsk sumpskog med många sällsynta mossor, svampar och lavar. I kantskogarna finns gott om grova aspar med död ved, vilket gynnar vedlevande skalbaggar och hackspettar. Vid sekelskiftet användes en stor del av markerna till slåtter och bete. En bit från parkeringsplatsen finns en plattform där man har en bra överblick. Markägare i det drygt 100 hektar stora reservatet är Boxholms Skogar AB.

markernas tunna jordtäcket finns senvuxna, gamla tallar som reser sig från en matta av vitlavar. Bland fåglarna stöter man ofta på skogslevande arter som till exempel tjäder, spillkråka, tofsmes och korp. Den biologiska mångfalden är mycket stor!

Korphälorna ligger drygt 2 km från byn Svinhult på vägen mot Ydrefors. Reservatet är skyltat från landsvägen. Vid parkeringsplatsen finns rastbord.

Sjövik

Sjövik är ett kuperat område på ca 40 hektar med en gammelskog rik på torrakor och omkullfallna träd. På höjderna finns tall och en del ek. I slutningarna och sänkorna som tidigare varit slåttermarker dominerar gran och asp. I blötare stråk är al och björk vanligast. Det är gott om hassel och floran är rik med tex blåsippan, gullpudra och ormbär. Den gamla skogen ger livsutrymme för vedlevande insekter som till exempel större aspedbock och kardinalbagge. I området finns vildsvin. Man kan knappast undgå att se spåren där de bökat efter maskar, rötter och ollon.

I lövskogen finns nötväcka, stjärtmes, spillkråka, mindre hackspett och entita. Sommens häckande storlommar och fiskgjusar visar sig ofta i anslutning till reservatet.

Den lägre floran är mycket rik och listan på hotade och sällsynta arter är lång. Här finns bland annat skärelav, vit vedfingersvamp, krushättemossa, hjälmflikmossa och aspglansmossa.

Ta en tur längs den ca 2,5 km långa leden. Här finns eldstäder, rastbord och en utsiktsplats med fin utsikt över Sommen. Markägare är Boxholms Skogar AB.

